ÇINARALTI

HAFTALIK FİKİR, SANAT MECMUASI

BU SAYIDAKİLER:

Milli şuur ..... Orhan Seyfi Orhon
Türkçülük programı ..... H. E. Erkilet
Savayı kazananlar ..... Ali Canib Yöntem
Kars eli Köroğlu anlatmalarından ..... M. Fahreddin Çelik
Hale (şiir) ..... Edip Ayel
Türklerin elinde Arap yazısı... Barkın
Mete Yabgu ..... Nejdet Sançar
Ölen (şiir) ..... Şükûfe Nihal
Zekâ velidinin bir eseri ..... H. Namık Orkun
Bir ses gelir uzaktan (şiir) ... Elmas Yıldırım
Devletçilik ve millî iktısad ... Nebil Buharalı
İran'da Türk şairleri ..... M. Sadık Aran
Mühim bir dergi ..... Afsız
Mehmetcik geçerken (şiir) ... Zafer Arıkbağ
Türkçülük ve kadınlarımız ... S. Horasanlı
Mustafa Çakay ..... S. A.
Yeni yol (şiir) ..... Orhan Asena
Seçme güzel şiirler, resimler

1956 SB 325
MİLLİYETÇİ
MİLLİ KÜLTÜR
SB 325
MİLLÎ KÜLTÜR

27 Kuruş : 10

30 Yaşında ihtiyar 40 Yaşında genç!

30 YAŞINDA Cildin kıymetli unsurlarının gaip olmasından mütevellid çizgi ve buruşukluklar, zayıflamış adaleler.

Cild hüceyrelerinden istihsal edilen bu kıymetli ve yeni cevher, hali sıhhatte bir genç kızın cildindeki tabii unsurlarına müşabihtir. Viyana Üniversitesi Profesörlerinden Dr. K. Stejskal tarafından keşf ve «BİOCEL» tabir edilen bu cevher, cild gıdası olan pembe renkteki Tokalon kreminde mevcuttur. Onu her akşam yatmazdan evvel kullanınız. Siz uyurken, cildiniz, bu kıymetli cevheri masseder. Her Sabah uyandığınızda cildiniz daha taze, daha beyaz, daha yumuşak ve DAHA GENÇ olduğunu görürsünüz. Gündüzleri için beyaz renkteki (yağsız) Tokalon kremini kullanınız. Bir kaç gün zarfında en sert ve en donuk bir cildi yumuşatıp beyazlatır.

Bayan M. D. nin şu mektubunu okuyunuz: «Zevcim gözlerine inanamıyor ve bu âdeta bir mucizedir, diyordu. Yüzümde, alnımda ve gözlerimle ağzımın etrafında çizgiler ve buruşukluklarım vardı. Hemen hemen elli yaşıma yaklaşmışa benziyordum. Bugün bütün arkadaşlarım bir genç kızınki gibi açık ve taze tenime gıpta nazariyle bakıyorlar. Ben de hepsine benim yaptığım gibi her iki Tokalon kremlerini kullanmalarını söyledim.»

40 YAŞINDA Bu korkulu yaşda cildini kıymetli ve tabii unsurlarla besleyen kadınlar için hiç bir endişe mutasavver değildir

Meşhur bir mütehassısın keşfi olup 40 yaşında genç kalmak için cildi nasıl beslemek lâzımgeldiği hakkındaki izahatini okuyunuz :

Bu basit günlük tedavi sayesinde, her kadın bir çok sene gençleşebilir ve her genç kızın müftehir olacağı şayanı hayret bir tene malik olabilir. Bugünden itibaren cild gıdaları olan her iki Tokalon kremlerinden birer vazo veya birer tüp alınız. (Yağsız) beyazı gündüz için ve penbesi gece içindir. Tokalon kreminden müsmir neticeler garantilidir. Aksi takdirde paranız iade olunur.

Bugün!

Çınaraltının çıkışı da bu hafta t
lih kuşunun uçtuğu güne rasgeldi
Eğer cebinizde bir «Millî Piyango
nuz varsa, sevgili okuyucularımız, he
pinize uğurlu olsun!..

Talihi, kuşa benzeten cetlerimi
çok doğru bir teşbih yapmış. Hakika
ten talih bir kuştur. Ne zaman kona
cağı ve nereye konacağı belli olmaz
Ayın yedisinde, bir de bakarsınız k
sizin pencerenize konmuş, güzel gaga
ile çıt çıt camınıza vuruyor... Böyl
misafir dostlar başına!..

T. İŞ BANKASI

Küçük Tasarruf Hesapları

1942 İKRAMİYE PLÂNI

KEŞİDELER : 2 Şubat, 4 Mayıs, 3 Ağustos,
2 İkinciteşrin tarihlerinde yapılır.

1942 İKRAMİYELERİ

1	adet	2000	Liralık	= 2000 — Lira
3	»	1000	»	= 3000 — »
2	»	750	»	= 1500 — »
3	»	500	»	= 1500 — »
10	»	250	»	= 2500 — »
40	»	100	»	= 4000 — »
50	»	50	»	= 2500 — »
200	»	25	»	= 5000 — »
200	»	10	»	= 2000 — »

Türkiye İş Bankasına para yatırmakla yalnı
para biriktirmiş ve faiz almış olmaz, aynı zaman
da talihinizi de denemiş olursunuz.

NEVROZİN

Baş, Diş, Nezle, Grip, Romatizma
Nevralji, kırıklık ve bütün ağrılarınızı derhal keser
İçabında Günde 3 Kaşe Alınabilir. Her Yerde Pullu Kutuları Israrla İsteyiniz.

Seçme, güzel şiirler

Çoban Yıldızı

Dağları sarıyorken gene akşamın rengi,
Titriyen fener gibi doğar çoban yıldızı
Ruhuma başka birşey söyler gene ahengi,
Titriyen fener gibi doğar çoban yıldızı.
Tek tek kaval sesleri köye doğru yaklaşır;
Akşam çoban yıldızı gözlere aksedince.
Ayak sesi kesilir, nefesler uzaklaşır;
Çobanların kalbine bir ok gibi girince.
Sürüler dağdan iner, bir hava çalar çoban.
Horoz son defa öter, bir gün de böyle biter.
Çoban yıldızı gözde koyulaştığı zaman;
Asırlık bacalarda mavi bir duman tüter.

Hüseyin AKALIN

Akşam

Ufuklar her akşam renkleri dokur,
Ahenk kumaşını verir hediye..
Işık böcekleri ninniler okur
Rüya çocukları uyusun diye..

Arif Hikmet PAR

Türk Akınları

Üstadım M. Emin YURDAKUL'a

Ceddim, sürerek atları salmış yedi koldan
Tarihime ün katmak için en duru yoldan.

[illegible] yıldız olar ayması sancaktar elinde,
[illegible]dında levent ordu koşarmış emelinde.

[illegible]p böyle aşılmış kaleler, kanlı hisarlar..
[illegible]l sesleri hâlâ yedi kat gö[illegible]te çağıldar.

[illegible]ziyi anarken geriyor göğsüm[illegible] duygum,
[illegible]rümce o kandan gelişin zevk[illegible]ni duydum.

[illegible]in yine bir gün nöbet almakl[illegible]erde,
[illegible]dim koşacak, ön olacaktır bu sefer[illegible]de,

Beşiktaş: Hikmet [illegible]ÖNOL

Çiftçi

Güneş kara toprağın kızartırken yüzünü
Önüne katmıştır da çiftini, öküzünü
Toprağı alt üst eder yalnız bundan zevk alır
Tarlalarda geçirir baharını, güzünü.

Elini nasırlatan pulluğun sürgüsüdür.
Nasır, çalışmasının ne güzel bir süsüdür.
Akşam olunca onun bütün yorgunluğunu,
Unutturan bir şey var, (Zeynebim) türküsüdür.

Turgutlu - M. Remzi

Eylûl Sonu Köy Çeşme[illegible]

Eylûl sonu.. «Leylâ!» diye Mecnun,
Sahraları yakmış kederiyle;
Günlerce avutmuş onu, yorgun
Köy çeşmesi şen türküleriyle.

Çıplak, kuru dallar, suya vurmuş;
Vadide ne şebboy ve ne bir kuş;
Mehtaba giden yol iki uyurmuş,
Köy çeşmesinin türküleriyle..

S. Cenan ARSE[illegible]

Gecenin Kollarında[illegible]

Ay ışığından gömlek
Sarıyor üzerini;
Gece sessiz kelebek
Yumuyor gözlerini.

Gecenin kollarına
Baygın düşen vücudun
Akıtıyor alnına,
Berraklığını ruhun.

Akıyor oluk oluk
Işıklardan bir saray;
Çiziyor mavi boşluk
Aksinden, göğsüne ay

Hasan [illegible]MA[illegible]

MİLLİYETÇİ DERGİLER

ABONE[illegible]
Yıllığı 500, [illegible]
Ecnebi [illegible]
Yıllığı 1000, [illegible]

INARALTI

Dilde, fikirde, işde birlik

Sayı : 27 | İdare Evi : İstanbul, Ankara caddesi, Çınar Yayın evi. No. 47 | Telefon : 22129

7 Şubat 1942 Cumartesi | TÜRKÇÜ FİKİR ve SANAT MECMUASI | Fiatı : 10 Krş. | Cild : 2

Millî şuur

Yazan : **Orhan Seyfi ORHON**

Hayatımızda bozukluğunu, yokluğunu içlerimiz burkularak duyduğumuz ne vardır ki millî şuur eksikliğinden gelmesin? Bunların hepsi, kendimizde büyük ve şerefli bir milleti bütün an'anesile, mukaddesatile, tarihile duymamaktan ve kendimizi onun bir parçası, kopmıyan, değişmiyen bir parçası saymamaktan doğuyor.

Şu bir ziynet altınına, kırk bu kadar Türk lirası veren adam, eğer bir münafık değilse, gafil bir vatandaştır. Millî tehlikeye karşı silâh kadar kuvvetli bir vatan müdafaasını elile yıkmıya çalışıyor. Şu bir şehrin iaşesini kilerine doldurmıya çabalıyan aç gözlüde millî şuurun izlerine rastgelebilir misiniz? Şu acaip muharrir neler söylüyor? Türk milleti için asıl tehlikenin ne taraftan geleceğini bilmiyor mu? Şu kendini bütün memlekete maskara eden münevver züppenin eksik tarafı millî şuurundan başka nedir?

Eğer şu Türk kadını ırkının üstün vasıflarını göstermiyorsa ailede millî şuurun eksikliğindendir. Eğer şu Türk genci, yüksek Türk seciyesini taşımıyorsa terbiyede millî şuurun eksikliğindendir. Eğer şu Türk sanatkârı orijinal bir eser yaratamıyorsa sanatta millî şuurun eksikliğindendir

Türk parasını düşüren banker, taklit mal çıkaran fabirkator, idealsiz münevver, ecnebi propagandası yapan gazeteci, muzır fikirlere kapılmış genç, şu milletini üstün görmiyen, şu yarına inanmıyan, şu menfaat düşkünü, şu bozguncu hepsi, hepsi millî şuura erememiş insanlardır.

Manevî bünyemizi kemiren asıl hastalığı bir tarafa bırakıp yalnız neticeleri üzerinde durursak, büsbütün faydasız bile olmasa çok az semereli, çok çabuk geçici tedbirler almış oluruz.

Orhan Seyfi ORHON

ABONE ŞARTLARI : Yıllığı 500, altı aylığı 250 kuruş. Ecnebi memleketler için : Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü : Orhan Seyfi ORHON

İHTAR : İdarehanemize gönderilen eserler neşredilsin edilmesin sahibine iade edilmez.

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA

Sayı: 27
7 Şubat 1942

TÜRKÇÜLÜK PROGRA

II

Yazan:
Emekli General
H. E. ERKİLET

Sayıları en az 70 milyon olan Türklerin (1) yaşadıkları yurtlardan yalnız Türkiyedekiler bugün için hür ve müstakildir. Diğer Türk yurtları milletimizin birçok asırlardanberi duçar olduğu cehalet, tefrika ve inhitat yüzünden şu veya bu milletin ve devletin hüküm ve nüfuzuna girdiklerinden oralardaki Türkler, yabancıların tahakküm ve nüfuzu altında iztırap çekmektedir. Fakat bu, yalnız Türkiye Türkleri milliyet şuuruna sahip olup diğerleri gaflet ve dalalet uykusunda demek değildir. Bilâkis Rumeli Türklerinden Çin ve Mançuri Türklerine varıncıya kadar bütün Türklerde milliyet duyguları yarım çağa yakın bir zamandanberi, hamdolsun uyanmış ve filiz vererek kökleşmiştir. Bu suretle Türk âleminde milliyetçilik bugün en az iki nesle dayanmaktadır.

Gaspiralı İsmail bey Kırımda çıkan Tercüman gazetesinin 50 nci sayısında şöyle yazmıştı: «Milletin terakkisi ve istikbali için her şeyden evvel fikir lâzımdır. Fikir uyanmadan terakki etmek imkânsızdır. On beş yıl evvel kendi evinin dışını göremiyen fikir bugün umumun halini ve umumî işleri düşünmekle meşguldür. En büyük terakkimiz de bu olsa gerektir» (2).

Demek Kırım Türklerinde fikir, yani millî şuur en geç 1895 de tekevvüne başlamıştır. Kazan Türklerinin millî uyanma hareketleri de ayni tarihe ve belki bir kaç yıl daha evveline rastlamaktadır. Rus hükmüne giren Türk illerinden Azerbaycanda ve diğer Türk yurtlarında, biraz evvel veya az sonra olmakla beraber, milliyet şuurunun tekevvünü umumiyetle on dokuzuncu asrın sonile yirminci asrın bidayetine tesadüf etmektedir.

Her yerde olduğu gibi Türk illerinde de milliyetçilik fikir ve duyguları şüphesiz en evvel mahallî ve kabilevî olarak başlamış ve sonra büyük Türk fikir ve ideal önderlerinin irşat ve himmetlerile umumileşerek birliğe doğru inkişaf etmiştir. Mahallî ve kabilevî milliyetçiliğin tekâmülü ırkî ve kavmî milliyetçiliktir. Buna Türkçülük diyoruz. O halde Tatarcılık, Azerîcilik. Özbekçilik ve ilh.. gibi kabilecilik yapanlarda milliyet şuuru henüz iptidaî halini muhafaza ettiği gibi bunlar tam Türkçü değildirler. Çünkü Türkçülük, milliyetçiliğin ikinci mütekâmil şekil ve safhasını teşkil eder.

Bir Türk için, ister hür ve müstakil olsun, isterse tersine bir siyasî durumda bulunsun, millî şuur ve vicdan ancak bütün Türklerin tek bir millet olduklarına samimî bir iman ve kanaat beslenmekle hakikî ve mütekâmil bir dava hükmünü almış olur. Bu davanın da tabiatile hedefi, gayesi ve programı olmak gerektir. Çünkü yalnız ırkdaşlar arasında samimî duygu ve heyecan uyandırmak kâfi gelmez, bu duygulara istikamet ve hareket vermek lâzımdır.

Gaspiralı İsmail bey Türklüğün, gayesi değilse de, programını şu suretle kurmuştu: «Dilde, fikirde, işde birlik». Filvaki dünyada mevcut bütün Türklerin yazı dilleri birleştirilir, ayni kültür sayesinde de fikirleri toplanırsa onların iş birlikleri artık kendiliğinden temin edilmiş olur. O halde Türk birliğini kolaylaştıracak unsurların dil ve kültür birliği olduğu anlaşılır.

Ziya Gökalp, (Türkçülüğün Esasları) adlı eserinde, Türkçülük programı başlığı altında şu fasılları alt alta dizmiştir: 1. Lisanî Türkçülük, 2. Bedii Türkçülük, 3. Ahlâkî Türkçülük, 4. Hukukî Türkçülük, 5. Dinî Türkçülük, 6. İktısadî Türkçülük, 7. Siyasî Türkçülük, 8. Felsefî Türkçülük.

Görülüyor ki Türkçülüğün programında dil meselesi başta gelmektedir. Filvaki Türklerin yazı dilini birleştirmek Türklüğü yarı birleştirmek demektir. Onun için hükümleri altında Türk milletleri yaşıyan devletler Türk yazı dilinin bilâkis mıntaka ve leşmesine çalışıp itina ederler. bu hususdaki tazyik ne kadar b ağır olursa olsun mukavemet d göre kuvvetli olmak iktıza ede

Türk yazı dili bahsine ile niden ve mufassalca temas e Fakat yukarıdaki mütalealarda şılıyor ki Türk yazı dilinin tasf ıslahına ait çalışmalarda yalnız mizi değil, ayni zamanda bütü âlemini düşünmekliğimiz icap Çünkü yalnız 17 milyon Türkü 70 milyon Türkün okuyup yaza dil bahis mevzuudur. Fakat zorla, acele ile ve icat yolile maz. Zaten ömrü olmıyacak bö dilin Türk milliyetçiliği bakımın birleştirici ve sehhar bir kuvv maz. Ancak dilimizi yabancı tabir ve kaidelerden tasfiye eder dilin bir gün bütün Türklüğün s ve kabul edeceği bir dil olmas geleceğini göz önünde tutmal eder.

Görülüyor ki, Türklerin a alleri olmak lâzım olduğu gibi ali tahakkuk ettirecek bir de mi programa ihtiyaçları vardır. Ma Türklerin ruh ve dimağlarına n nacak olan bu program, fertleri ğu gibi, cemiyetin de bütün ç larının yolunu göstermeğe yar tır. Böyle bir program olmad tarih ve ansiklopedi gibi yüks çalışmalar beyhude olur. Kezali bir milliyet programına daya bir tedrisatın yetiştireceği gen kir, gaye ve ümitlerini istinat cekleri en kuvvetli manevî de mahrum kalacakları için progra tiyaç vardır. Çocuklara verilece terbiye ve ahlâk telâkkisinin d zaruridir. Fak ramlaştırılma programın yalnız bizlere yani T Türklerine uygun olması kâfi Bütün Türkleri ilgilendirecek b ve şümulde olabilmesi için Tü ihtiyaç, tarih, an dil, ahl âdetlerinden mülhem olm eder. İşte bahis mevzuu etme ğimiz Türkçülük prog Türkler programı bö programdır ve rin ihtiy yüktür.

H. E. ERK

(1) Çınaraltı ansiklopedisi, Çınaraltı der: 26.

bey, yazan: Cafer iralı İsmail gal, İstanbul 1934.

ekli, beş bacalı (damdan pencereli) kümbetli otak» da toplanırken her- ınca yerine geçer: Köroğlunun pek östererek emmi (amca) dediği ve bir erken yerine vekil bıraktığı Kösekedir. Baş beylerden sayılan Kösekenan, belde bütün işlerin yollu yolunca git- ve büyük işlere, davalara bakar, beylere ve bölükbaşılara buyruk bu- Bundan sonra, Köroğlunun - Kargışlı ğundan hiç oğlu ve kızı olmadığından edindiği Ayvazbalı gelir; bu da Çamlıbütün keleşlerin işlerine, güçlerine iyi arına, tavlahaneye, çayıra, konaklara re, kısası Kösekenan'ın bakmadığı ve ince işlerin hepsine bakar. Köroğsonra gelen ve birer vekil (nazır) lunan bu Kösekenanla Ayvazbalı (ikili i temsil ediyor.

ardan sonra (alaybeğleri) gelmektenlar 4 kişidirler ve savaşta her biri buyruğuna alır. Bunlar için söylelların çoğu şunlardır: Bıyıklı (veya i) Yusuf, Kocabey, Demircioğlu, Esaveya (Hesabalı) (İsa-Balı). Bu 4 alayveya (alaybaşı) nda da eski dedeleri- (dörtlü düzen) ini görüyoruz. Bunsonra 24 tane (bölükbaşı) beyleri Bunların her biri gene yirmi dörder kurulan bölüklere buyururlar ve sırasında atlarının tonlarına göre altışar bölüklerile (alaybeğleri) nin una girerler. Bunda da iki defa (yirmi düzen) i görüyoruz.

lardan başka Çardaklı Çamlı belde keleşin, beyin ve bunların çoluk ile atlarının beslenme ve türlü işleri- 4 baş adam vardır ki bunlara (imşı = imlakhor (emirahur), çuhadarkilarcıbaşı ve silâhçıbaşı) denir. Bu bakanların adı hikâyelerde ya söylenyahut da sık sık başkalarına, yeniden ere karışan delilere ve «erbab» na ilir ve o sıra bir ad söylenir. Bu dört «içeri işlerine bakan baş adamlar» dan bir (gözcü) ile dört de (karakolbaşı) ur. Gözcü her zaman dürbün elinde ıbelin en yüksek yeri olan Kümbetn tepesinde dört yana bakar, dört kabaşı da dört yöndeki yollar ve tepeler ıde bulunan karakollara bakarak bekve gördüklerini Ayvazbalı'ya, o da enan'a söyler; Köse de haberi veya işi mühim görürse (Koç Köroğlu) na bil-

ürülüyor ki hikâyelerde Köroğlu ile te 16 tane «içeri ve dışarı adamı» ve de «gece gündüz keleşlerinin ve onatları ve timarının başında bulunan başıları» olmak üzere «40 tane bey» ve Çamlıbelin esas beyleri ve ağaları dır, geri kalanlar çavuş ve askerdir. de bundan sonraki düzen anlatılmıyakeleşlerin «yirmi dörder sıralı» bulunduğu söyleniyor. Bundan ötesini biz çıkarabiliyoruz: Her alay, bir tümenden geri kalan 9960 kişinin dörtte biri olan 6 bölükten yani (2490) kişiden ibarettir. Her bölük de bir alayın altıda biri olan (415) kişiliktir. Bu bölükler de (24) kişilik sıralara bölündüğünden, bir bölük 16 sıradan kurulmuş oluyor demektir. Şu halde bir bölük 16 sıradan 384 karakeleş yani rütbesiz asker - yiğit ve 16 çavuş olmak üzere (400) kişidir. Geri kalan 15 kişinin de 4 ü karakol, 4 ü yasakul (yani has muhafız, karargâh çadırı bekliyen), 4 ü nalbant - seyis - ki bölükbaşı ve alay beylerinin atını tutar ve buyruklarını ulaklara haber verirler - 2 si ulak (emirber - haberci) ve biri gözcüdür; bu 15 kişi, 16 çavuş ve 384 sıra keleşi ve bir bölükbaşı ile her bölük 416 kişiden kurulmuş oluyor. Bu düzenin en eski Türk askerlik birlikleri düzenini göstermesi bakımından ne denli değerli olduğunu söylemek artık olacaktır. Biz bununla, yazılı kaynaklarda inceden inceye anlatılmamış olan atalarımızın en küçük askerlik düzeninden bir tümene varıncıya dek olan birliklerinin biçim ve sayısını öğrenmiş bulunuyoruz.

***

Ziya Gökalp (Türk Türesi) nde (s. 17) ve (Türk Medeniyeti Tarihi) nde (s. 109-110) eski Türklerin dörtlü bölüşünü anlatırken, Maamafih bu en'anevî tasnif bir mahiyette yalnız coğrafî kalmış değildi; tabiye gibi askerlikçe gayet mühim olan bir fenne de esas olmuştu.» «Milâttan 199 sene evvel Hiyungnu Türk devletinin hükümdarı Mete Çin İmparatorunun karargâhını dört yüz bin süvari askerle muhasara etti.» dedikten sonra Metenin Türk tasnifine göre süvarilerini atlarının rengine göre dört livaya ayırdığını ve «Bunlardan atları (gök) renkte olan liva şarkta, atları (kızıl) renkte olan liva cenupta, atları (ak) renkte olan liva garpta, atları (kara) renkte olan liva şimalde olmak üzere yerleştirmişti» dedikten sonra, «Askerî tabiyelerde bile esas olan bu tasnif, keyfî değil, dinî veyahut sihrî bir lüzumun tesiri altında idi.» diyor ve bunları Çin kaynaklarından Degigni'nin göçürdüğünü işaret ediyor. Biz, Karsta anlatılan Köroğlu hikâyelerinde de bu biçimde Köroğlu'nun alaylarını birleştirerek savaştığını öğreniyoruz. Bunu olduğu gibi aşağıya geçiriyoruz :

«Koç Köroğlu savaşırken, bölükbaşılarından her biri bölüklerile birlikte kendi alaybaşısının buyruğu altına girerdi. Bu alaylarda herkesin yeri belliydi; çünkü 24 bölükten her biri atlarının donuna göre altışar altışar sıralanarak düşmanı kurşadıp vuruşurlardı. Düşman ortaya alınıp kurşadılırken şu biçimde bulunulurdu :

«Kıratlılar (demirkır - gök renktedir) sağ kolda - gün doğanda dururdu ki bunların başında alaybeği Belkhi Yusuftan başka, Köroğlu bey kavga zamanı bulunuyordu; sol kolda - gün batanda alapaça atlılar (ki ayaklarında sekil ve alınlarında kaşka bulunan ata alapaça denir) dururdu, bunların başında Temüroğlu (bir anlatmada Kiziroğlu ve bir anlatmada da Esabalı) ndan başka Köroğlunun vekili bulunan Kösekenan bulunurdu; arkada - kabile tarafında (güneyde) dor (al) atlılar dururdu, bunların başında çok koçak olduğundan yalnız Demirçoğlu bulunurdu; ileride - kuzeyde yağız atlılar dururdu, bunların başında da, alaybeyi Kocabeğ'den başka kavga zamanı Ayvazbalı bulunurdu.»

«Bu biçimde tanyeri ağarıp şafak atmadan, geceden ve ansızın sarılan düşman ordugâhı, tanyeri ağarmıya yakın Köroğlu beyin sağ koldan «üç yaşındaki bir oğlak gibi meliyen bir ütgün ok atmasile» alaybeğleri bölükbaşılara, bölükbaşılar da çavuşlara, çavuşlar da keleşlere buyurarak hep bir uğurdan düşmanın içine kıjıltılı oklar yağdırırlardı, ama buyruk öyle idi ki hiç düşmanın içine girmezlerdi. Bu kıjıltılı okların birdenbire yağışını gören ve Köroğlu ile beylerin ve keleşlerin aslan gibi kükremesini ve bedov atların kişneme sesini duyan bihaber düşman, niye uğradığını şaşırarak kılıcını çeken, ayakta karaltısını gördüğü arkadaşının boynunu vurmıya başlardı. Tanyeri ağarıp akla kara seçilmeğe başladığı sırada ise ok yağduması kesilerek, dört yandan alaylar düşman ordugâhına bir aç kurt bir sürü koyuna veyahut bir şahan bir sürü kargaya dalar gibi sağ ellerinde kılıç, sol ellerinde kalkan bulunduğu halde 9999 koçak içeriye dalarak düşmanı bir iki saat içinde bozup tarmadağın ederlerdi.»

Bu savaş sırasından başka, uzun yolculuktan Köroğlu bey Çardaklı Çamlıbele dönünce de, bütün keleşler ve bölükbaşılarının yine atlarının donuna (rengine) göre, 4 alay biçiminde ve kavga düzeninde olduğu gibi sağda (kıratlılar), solda (alapaça atlılar), önde (yağız atılar) ve arkada (dor atılar) durup saf bağlıyarak ağalarını karşıladığı, her hikâyede anlatılır. Tâ Mete (Motun) hakandan çağımıza dek Türkler arasında bu en eski bir türemizin yaşatılıp, anılması - yâdedilmesi, Türk halkının ne denli bozulmamış ve özlü bulunduğunu göstermiye başlı başına yeter bir değerdedir.

M. Fahreddin ÇELİK

Türklerin
Elinde Arap Yazısı

Yazan : BARKIN

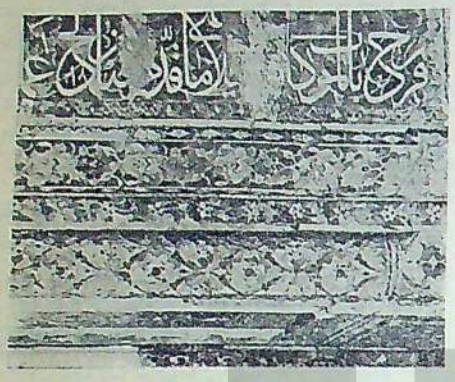

(Şekil 12) Semerkantta Şahizinde'de Şirin Bika'nın türbesi methalindeki yazı
787 hicrî - 1385 milâdî.
(Cohu - Wiener'den kopye)

Bu yazılar Orta Asya üslûbunda ve Terra Cotta tarzında vücude getirilmiştir. Şekil 10 da artık sülüs yazıyı bütün kemal ve vuzuhu ile görmekteyiz. Burada besmele ve (انا فتحنالك) yazılıdır. Diğeri (şekil 11) tezyinî bir yazı olup mesciddeki mihrabın etrafına yazılmıştır ve bir asır evvelki örneklerine nazaran aşikâr surette sülüse doğru inkişaf etmiş bulunmaktadır. Bu yazının hattatı mihrabın kenarındaki göbeklerden birine (Mehmed Mes'ud Kermanî) diye imzasını da koymuştur. Ama ne bu yazıda, ne de diğerinde tarih görülememektedir.

Şirin Bika Timur devri ricalinden Emir Turgay'ın kızıdır. Türbe Semerkantta Şahizinde denilen büyük mezarlıkta kâindir. (Şahizinde) yani yaşıyan hakan burada yatan (Kasım İbni Abbas) a verilen isimdir. Kasım İbni Abbas Hazreti Muhammed'in amca oğlundan ve sahabei güzinden olup orta Asyaya arapların yaptığı seferler esnasında burada öldüğü ve defnedildiği rivayet olunur. Bu evliya orta Asyada çok sayılır ve Semerkantta bunun türbesi etrafı geniş bir mezarlık haline gelmiştir. Burada Timur devrinde yapılan ve Timur'un yakınlarının gömülü olduğu birçok türbeler vardır ve bu türbeler Türk sanatının en güzel örneklerini teşkil eder.

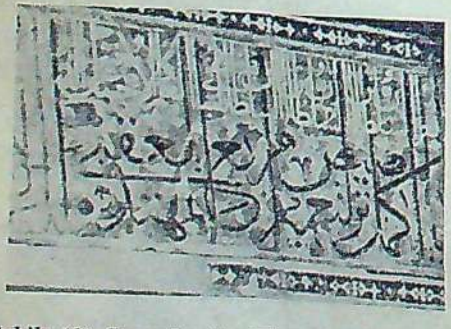

(Şekil: 13) Semerkantta Uluğ Beğ camiinin mihrabı kenarındaki yazı
820 hicrî - 1417 milâdî
(Foto Barkın 1929)

Türbenin inşa tarihi üzerindeki kitabeye göre 787 hicrî olup 14 üncü asır sonlarına tesadüf ediyor. Buradaki sülüs yazı hususî bir üslûptadır. Bu üslûbun sonraları Uluğ beğin Semerkanttaki camiinde ve daha sonra Hindistanda Agra şehrindeki meşhur Taci Mahal türbesinin eyvanı etrafındaki yazıda gördüğümüz vech üzere daha 2,5 asır devam etmiş olduğunu anlıyoruz. Yazı tamamen çini zemin üzerine ve yine çiniden beyaz parçalar oturtulmak suretile vücude getirilmiştir. Parçaların çoğu dökülmüş olduğundan yazının ancak bir kısmı seçilmektedir.

Bu yazı koyu mavi ve lâcivert çini zemin üzerine siyah çini parçaları oturtulmak suretile vücude getirilmiştir. Avrupa müellifleri bu tarz çini tezyinata (Fayans mozaik) diyorlar. Semerkandın en güzel eserlerinden biri olan ve 1417 ile 1420 seneleri arasında Timurun torunu Uluğ beğ tarafından yaptırılan camiin mihrabı kenarında yazılı bulunmaktadır. Guri Mir denilen Timur'un türbesinde dahi ayni hattatın kaleminden çıkmış olması kuvvetle muhtemel olan yazılar vardır. Bilindiği üzere aslen Timur'un torunu Mehmet Sultan için yaptırılmış olan bu türbeye sonradan Timur'un kendisi gömülmüş ve torunu Uluğ beğ tarafından büyük zevk inceliğile ve fevkalâde masraflar yarile bu türbe süslenmiş ve genişletilmiştir. Buradaki yazı dahi Semerkant üslubu bileceğimiz ve yukarıda bir örneğini gördiğimiz tarzdadır. Esas yazının üstünde yinî sülüs yazı beyaz çini ile vücude getirilmiştir.

Şark bilginleri ve hattatlarının kanaatine göre Timur'un torunu Baysungur'un bu yazısı üstüne bir sülüs yazı daha yazılmıştır. Yazı Meşhedde Timur'un gelini Gevherşad'ın yaptırdığı camiin büyük eyvanı kenarına oğlu Baysungur tarafından ar

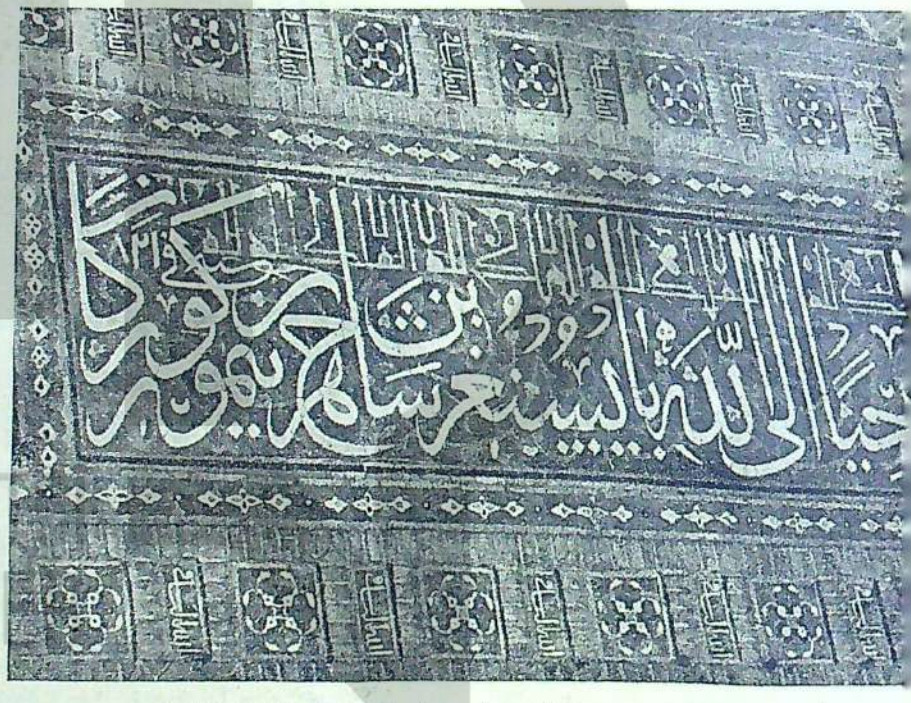

(Şekil 14) Meşhedde Gevherşad camiinin eyvanı etrafındaki yazı
(821 hicrî - 1418 milâdî) (Foto Barkın 19

bir cemile olmak üzere yazılmıştır. 25 metre irtifaında olan cesim eyvanın etra Kur'andan bir sure yazılmıştır. Yazı mavi ve lâcivert çini zemin üzerine daha açık ve ayni revnaktaki renklerle pılmış gayet zarif çini tezyinat arasına çiniden parçalar oturtmak suretile vü getirilmiştir. Sülüs yazı ile zeminin ları ve üzerindeki kûfi yazı tamamen Bay gur'un eseridir. Bütün çini ile vücude rilmiş olan bu cesim tablonun ebedî bi har teravetile parlıyan renkleri görülm çe eserin emsalsiz sanat değeri hakkınc fikir edinmek kabil değildir. Ne yaz renkli tab'ı şimdi mümkün değil!

— Deyam edecek — Bark

mızın Kahramanları:

METE YABGU

Yazan : Nejdet Sançar

ni beş asırlık Türk tarihinde çelik eri ve örnek yiğitliklerile milletimize etmiş birçok büyük Bozkurtlarımız Mete, boz yelelerile Türklüğü yüceltan bu kurtların ilkidir. Yirmi beş asırri ekseriya dağınık olarak yaşıyan, fakok kereler de birleşen büyük millebugünkü kat'î bilgimize göre, ilk defa aya toplıyan kahraman ve dâhî, Me-Türklerin millî ülküsünü tarihte birink gerçekleştirmek şerefini kazanmış Mete'nin tarihî şahsiyetini, uzak tarihin ve karanlıkları arasından söyle bulup liyoruz :

ittan önceki üçüncü asrı, kendisinden gelecek asra bağlıyacak olan son yılMogolistanda Kun adını taşıyan Türkuyorlardı. Kun'ların başı Tuman ı idi. Tuman'ın oğlu Mete (= Motun) bulunuyordu. Mete'nin bir üvey anası, an'ın bu kadından da bir oğlu vardı. ana, Mete'nin veliahtlığini kıskanır, bu kendi oğlunun geçmesini isterdi. Fae buna engeldi. Haris kadın, veliahtoğluna kazanmak için bir plân kurdu. şuydu: Yabgu'yu kandırıp Mete'yi lere rehin göndertmek, sonra savaş Kun veliahtinin komşuları tarafından ülmesini temin etmek. Yabgu, karısı hilesine kandı. Oğlunu gönderdiği lere savaş açtı. Yüeçi'ler ilk iş olarak yok etmek istediler. Fakat Mete, çabuk davranarak komşularının eline , Kun ülkesine kaçtı.

nan Yabgu, oğlunun kurtuluşuna sekendisine on bin çadır halkı verdi. ise; babası, üvey anası, üvey kardeşine içinden büyük kin besliyordu. Bu kinle, e verilen on bin çadır halkından, on ilik bir ordu yaptı. Bu kuvveti görül bir disiplinle yetiştirmeğe başladı, erlerinin disiplin ruhunu anlamak için, bir kaç kere smadı. İlk olarak kendi ok atıp bütün askerlerinin de ayni işi arı buyruğunu verdi. Bazıları buna edemediler. Mete, ordusundaki disipistediği dereceye çıkmamış olduğunu . O askerlerin başlarını vurdurdu. Bir sonra ikinci bir denemede bulundu. Bu seferki buyruk pek ağırdı. Mete, oku sevgilisine atmıştı, erleri de karılarına atacaklardı. Dehşet içinde kalan bazı askerler buyruğu yerine getiremediler. Mete, bunların da başını vurdurdu. Daha sonra yapılan üçüncü sınama. Mete'yi sevindirdi. Çünkü, babasının atına ok atmaları için verdiği buyruk, bütün ordu tarafından yerine getirilmiş-

O Gün

1

Efsaneye benzer bir gidişti bu,
Bir dağ göçmüş gibi tan yerlerinde.
Çöl yollarındaki hasret ve korku
Rengi var baharın seherlerinde.

2

Yırtıcı kuşlarla dost olduk o gün,
Büyü yaptık azgın kasırgalara.
Düştü son yaprağı bir sarı gülün,
Açıldı ruhlarda bir kızıl yara!

3

Zamandı, rüzgârla yürüdü, gitti;
Sesi dalga dalga kaldı havada.
Güneşti, günleri sürüdü, gitti;
Çırağ çırağ yandı dostlar vedada.

Şükûfe Nihal

ti. Veliaht, askerlerinin disiplininin mükemmel olduğunu görerek babasının üzerine yürüdü, onu bozdu. Yabgu'yu, üvey anasını ve üvey kardeşini öldürdü. Milâttan önce 209 da babasının tahtına oturarak Kun Yabgusu oldu.

Disiplinin askerlikteki yerini günümüzden yirmi iki asır önce takdir etmiş olan Mete, Kun Yabgu'su olduğu vakit, doğu Mogolistandaki Tung-hu' (= Dun Xu) lar çok güçlü bulunuyorlardı. Tung-hu hükümdarı, Kun'ların güçsüzlüğünden ve yeni Yabgunun tecrübesizliğinden istifade etmek istiyordu. Onun için savaş bahaneleri aradı. Elçi göndererek Kun'lardan, Tuman Yabgu çağından kalma çok değerli bir atı istedi. Mete, beylerini toplayıp komşu hükümdarın isteği hakkında düşüncelerini sordu. Beylerin çoğu «Kunların hazinesi» diye ünlü olan bu atı vermemek düşüncesini ileri sürdüler. Mete ise bir komşudan bir at esirgenemiyeceğini söyledi. At gönderildi. Bu hareketi Kunların korkusuna veren komşu hükümdar, yeni bir elçi göndererek bu sefer Mete'nin karılarından birini istedi. Mete, yine beylerini topladı. Beylerin hemen hepsi bu isteği büyük bir vicdansızlık sayarak elçiyi kovmak düşüncesini ileri sürdüler. Mete ise, bir komşudan bir kadın esirgenemiyeceğini buyurdu. Kadın gönderildi. Büsbütün şımaran Tung-hu hükümdarı üçüncü olarak kendi devletile Kunlar arasında bulunan boş ve ıssız bir toprağı istedi. Mete, yine beylerini topladı. Beylerden bir kaçı hiç bir işe yaramıyan bu toprakları vermekle vermemek arasında büyük bir fark olmadığını söylediler. Mete, bu fikre karşı büyük öfke gösterdi. At ile kadın şahsıma ait şeyler olduğundan vermiş, bir at veya aşkı için Kunları güçlü düşmanlarile tehlikeli bir savaşa sokmak istememişti. Fakat toprak, devletin temeli, milletin şerefi idi. Toprak verilemezdi. Vermekle vermemek arasında fark görmiyen beylerin başlarını vurduran Mete, ansızın Tung-hu'ların üzerine yürüdü. Gafil avlanan Tung-hu hükümdarı yurdunu Mete'ye kaptırdı, kendisi de öldü.

Doğudaki tehlikeyi böylece yok etmiş olan Mete, daha sonra Yüeçi'ler üzerine yürüdü, onları da yendi. Türkleri bir bayrak altına toplamak istiyen Kun Yabgu'su, bir takım beylikleri itaat altına aldıktan sonra, Çinlilerin vaktile Türklerden zaptetmiş oldukları toprakları da kurtardı. 300.000 kişilik bir orduya sahip olan Mete, bu suretle Asyanın en güçlü devletini kurmuş oldu.

Kun Yabgu'su kazandığı bu zaferlerle şimalde Türk birliğini kısmen kurmuş bulunuyordu. Fakat Mete, asıl Çinle hesaplaşmak ve onun işini bitirmek isteğinde idi. Nihayet bu istek yerine geldi. Asyanın iki büyük gücü karşılaştılar. Kunlar Mete'nin, Çinliler hükümdar Kao-ti'nin buyruğundaydılar. Çin İmparatoru, Türklerin gücünü iyice

anlıyabilmek için Mete'nin karargâhına casuslar göndermişti. Bunun farkına varan Mete, casusları aldatan bir plân kurdu. Karargâhında hasta askerleri ve en zayıf atları bırakarak asıl seçme ordusunu gizledi. Casuslar hilenin farkına varamıyarak İmparatorlarına durumu olduğu gibi bildirdiler. Bunun üzerine Kao-ti ordusile ilerledi, fakat zafere gittiğini sanırken kendini bekliyen tuzağa düştü. Mete, Çin ordusunu parçaladıktan sonra Kao-ti'yi bastı, kuşattı. Kuşatma yedi gün sürdü. Bu müddet içinde kumandanlarından hiç bir yardım alamıyan İmparator, Metenin karısına hususî ricacılar göndermekten başka çare bulamadı. Yabgu'nun karısını elde etti. Bu sıralarda bir iki kumandanın hareketinden kuşkulanmakta olan Mete, karısının da telkinleri altında kalınca kuşatmayı gevşetti. Ele geçmekte olan İmparator da bundan istifade ederek Türk kıskacından kurtulup kaçtı. Az sonra barış yapıldı. Çinliler, Kun'lara her yıl kumaş, şarap, pamuk, pirinç ve ipek vergisi göndermeyi kabul ettiler.

Mete, Çini ürküterek hep barış halinde yaşamış, İmparatordan daima vergi almış, buna rağmen Çine karşı yapılan meşhur Türk akınları hiç eksik olmamıştır. Mete, en büyük düşmanı Çinle barışın devam ettiği sıralarda, Türkleri bir bayrak altına toplıyacak olan seferlere başlamış, yirmi altı Türk beyliğini itaat altına almak suretile Japon denizinden Yayık ırmağına ve belki de daha ötelere kadar uzanan bir devlet kurmustur. İşte, bugün kat'î olarak bildiğimiz ilk Türk birliği, bu seferlerin sonuncu olarak meydana gelen bu devlettir.

Mete, milâttan önce 174 de, tarihin ve Türklüğün sinesine gömülmek üzere, gözlerini kapadığı zaman, Asyanın en güçlü devletinin ve birleşmiş Türk milletinin başı bulunuyordu. Bu sıralarda Türkler Çinlilerin ancak bir vilâveti kadar nüfusa sahiptiler, fakat koca Cinden vergi alıyorlardı ki Türklüğü bu üstün duruma kahramanlığı, dehası ve askerliğile ulaştıran Mete olmustur.

Nejdet SANÇAR

Zeki Velidinin bir eseri

Yazan : Hüseyin Namık ORKUN

Macar Maarif Vekili Bâlint Hôman'ın babası Otto Hôman 1877 senesinde şu satırları yazmıştır: **İlim literatürü bakımından kendisini yabancı tesirinden kurtaramamış olan bir millet yabancıların manevî esiridir.**

Bu sözleri düstur ittihaz eden Macarlar ve Finler bugün ilim ve fikir istiklâlini tamamen kazanmışlardır.

Türkün Avrupayı istilâsını alelâde bir fütuhat sayan yavan düşünceli bazı müverrihlerin bütün bu istilâları sadece bir cengâverlik neticesi telâkki etmeleri âdi bir iftiradır. Türk; gittiği yerde yalnız cami, medrese, hamam, han yapmamıştır. Her gittiği şehirde ne gibi binaya ihtiyaç varsa onların hepsini yapmıştır. Macaristandaki bazı kiliselerin Türkler tarafından yapıldığı bugün herkesçe malûm bir hakikattir. Türk ordusu Avrupada at oynatırken memlekette lâtince bilen ilim adamları da bugün dahi iftihar ile ele aldığımız eserler vücude getirmekteydi.

Bugün de umran sahasında mühim adımlar atarken artık beynelmilel adam yetistirmek çarelerine başvurmamız zamanı gelmiştir. Devlet bu sahada adımları atar ve zemini hazırlarken ilim adamlarımızın artık yabancı ülkelerde de alâka ile ehemmiyetle ele alınacak eserler vücude getirmesi gerektir.

Ahmet Zeki Velidi bu cihette kendisine düsen vazifevi mükemmel bir surette yapmaktadır. Kendisinin almanca, fransızca, ingilizce ve rusça tetkikleri bu kıymetli ilim adamımızın yüzümüzü ağartacak araştırmalarile doludur.

Bu yazımızı da Zeki Velidi'nin Leipzigde basılan almanca bir eserine tahsis edeceğiz.

Zeki Velidi'nin bu eserini tahlil etmeden evvel kısaca bazı tarihî malûmat vermek gerektir. Bağdatta halife muktedir İtil Bulgarları nezdine İslâmiyeti telkin için bir sefaret heyeti göndermişti. Bu heyet âzasından birisi de Ahmet ibni Fadlan bin Abbas bin Raşid bin Hammad'dı. 921-22 senelerinde gönderilen bu sefaret heyetinin reisi ibni Fadlan değildi. Bu zat seyahati esnasında gördüklerini ve işittiklerini bir risale haline getirmiştir. X uncu asırda bu havalideki Türkler (Başkırdlar, Bulgarlar, Hazerler v. b.) hakkında mühim malûmat veren bu eser son zamana kadar elde mevcut değildi. Yalnız ondan yapılan iktibaslar elde mevcut olduğundan bu suretle İbni Fadlanın bu parçalarından istifade edilebilmekteydi. İbni Fadlan'dan istifade ederek onun risalesinden eserine malûmat alan Yakut-el Hamavi'dir.

İşte son zamana kadar millî tarihimizin bulunamıyan bu en mühim vesikası Zeki Velidi tarafından Meşhed kütüphanesinde bulunmuştur.

Zeki Velidi bu mühim buluşun dilde yazdığı bir yazıda haber verm da da Prof. Herzfeld Ephemerides Or mecmuasının 28 inci sayısında İbni Fa risalesi, İbn-ül Fakih-ül Hamadani'n saltılmamış nüshası ve Kitab-ül Mesa Memalik adlı meşhur eserin Meşhed hanesinde bulunmuş olduğunu yazmak

Zeki Velidi İbni Fadlan'ın eserinden olduğu notları nihayet İbni Fadlan'ın raporu adile 336 sahifelik bir eser neşretmiştir. Eserin bundan başka 45 felik asıl arabça metni de vardır.

Zeki Velidi eserde arapça metn manca tercemesini mükemmel haş verdikten sonra eserde geçen noktala yüz sahifeyi mütecaviz notlarla izah mektedir.

Bu güzel ve kıymetli eserin bi noktası şayanı tenkittir: 1 — Bazı lisanî etimolojik izahat. 2 — Nazariye halinden ğa gidemiyen ve hiç de şayanı kabul o faraziyeler. 3 — Eserin sonunda bir i bulunmaması.

Muhterem âlimimiz bu notlar mür tile millî tarihimizin birçok noktasına ettiğinden bunların hepsini tabiî tam nasile işlemeğe de imkân yoktur. Türklerde çadır sanatından bahsedilirl rek Irk bitiğde geçen ve gerek diğer kavimlerinin dillerinde mevcut olan ke nün adı dahi geçmemektedir. Bu kelime garlı Mahmutta da vardır (1,373).

Subaşı maddesi de aynı surette kalmıştır. Çünkü bu kelime eski Türk tinlerinde de geçer. Ve mademki bu işlenecektir; en eski metinlerden itibare limenin mahiyeti tetkik edilmeliydi. N bazı kelimeler bu suretle işlenmiştir.

Müellifin Başkırd ve Bulgar kelime etimolojileri hakkında serdettiği na dikkate şayandır. Fakat bu hususta hükmü filoloğlar verecektir.

Sırası geldikçe Némethin eserini den Zeki Velidi ongun'dan bahseder eserdeki dikkate şayan malûmatı nazarı kate almamıştır.

Muhterem âlimimizin çok hakkınd diği izahata ikinci Tuba kitabesindeki da ilâve edemez miyiz?.

Hazerlerin dili maddesine Moravcsik zans tarihlerinde bulduğu Hazer diline kelimeyi de ilâve etmek gerektir.

Aklıma gelmişken kaydedeyim: 2 sahifede Alföldinin makalesinin adı son ce yanlış olarak yazılmıştır.

Millî tarihimizin çok ehemmiyetli larına salâhiyetle temas eden ve ilim â bu mühim eseri tanıtan Zeki Ve i'yi dan tebrik eder ve eserile biz de yarız.

Hüseyin Nami

Bir ses gelir uzaktan...

es gelir uzaktan; o yar mı geldi dile,
ber mi yolladı şu yaralı bülbüle?.
. yolun düşerse benim doğduğum ile,
anık iniltimi dağlarına sal da gel,
e sokmak için kadasını al da gel...

Ben gelirken o yurdun mevsimi sonbahardı,
Gülşende gül yerine, kızıl dikenler vardı.
Durma bülbül, bu hicran dertli bağrımı sardı,
Git bir an olsa o gök sinesinde kal da gel,
Gönlüme salmak için dertlerini al da gel...

Durma bülbül, durma kon karlı dağlar başına,
Türkümü sal o yurdun toprağına, taşına,
Al bu göz yaşımı kat o yarin göz yaşına!
Dönerken saçlarından bir iki tel çal da gel,
Solgun dudaklarından gizli bir söz al da gel...

Elmas YILDIRIM

Devletçilik ve Millî iktısat

R U S Y A

Yazan : Nebil BUHARALİ

ı makalemizde Rusyada en müfrit lik usulünü meydana getiren bahsetmiştik. Bugün de Rusyada n bahsedeceğiz. Rusyada iktısadî usulü devlet ve hükûmet meka- ı ayrı bir hüviyet olmayıp belki tin nefsinde, içinde ve tekniğin- içtir. Devlet makinesi ancak ikti- çilikle işler ki bunun sebebi ko- dir ve komünizmin tatbikıdır. Ko- ı aslında, yani ideoloji, ideoloji diye âlimlerimizin dillerinde pelsenk et- komünizm fikrinde ve bu fikri ku- celerde, temel olarak alınan kaide ve bütün millî serveti nasyonalize yani millet adına olarak devlet tara- el konulup idare eylemektir.

nünizme göre bir içtimaî heyeti ve bu heyete çeki düzen vermede l olması lâzımgelen olaylar, hukukî içtimaî hâdiseler olmayıp belki ikti- aylardır, ve bu iktısatça olayların en si de sâyin hareketidir. Komünizm, yarı için de içtimaî toplulukta işçi ı bir teviye çalışmasını belli başlı olarak alır ki bu nazariyenin sakat len biri de budur. Bir cemiyette iş inde ve hususî kazançlarda üstün me- atisaslı veya icadlı mesai, yahut ince mesai, sermayeli mesai ilh... gibi tür- lü çalışmalar olur. Bunlar hep bir tu- ir mi ve hepsine zorla ayni karşılık e haklı olur mu? Her ne ise. Bu na- nin böyle sakat taraflarını ve ne mak- böyle bina edildiğini söz düştükçe kı- saca söyliyelim: Sâyin bu suretle esas alınmasının sebebi, komünizmin büyük dünya ihtilâlini hazırlamak için üstü yaldızlı ve işçiyi ve sermayesiz halkı hemen cezbedici bir tuzak olarak kurulmasıdır. Bu gaye için ilk kullanacağı vasıta ve elde edeceği taraftarlar basit düşünceli, yaldızlı vaitlere çabuk uyan yeni yeni tabirlerle demagoji ve propagandaya çabuk kapılan bütün dünya işçi sınıfıdır. Bu nazariyeden maksat, cemiyette millî serveti bu sınıfın meydana getirdiğini ve cemiyeti idare eylemek de bu sınıfın vazifesi ve hakkı olduğunu telkindir, teşviktir. Bu vadide bu nazariyeciler şöyle derler:

«Sermayeci ve burjuva cemiyet, hattâ bu cemiyet demokrasi ve cümhuriyet gibi en mütekâmil şekilleri almış bile olsa işçi sınıfı kendini bunların istismarından kurtarmak için sermayeyi ve burjuvayı yıkmalı, siyasî iktidarı ele almalı, ihtilâlci diktatörlüğü yani amele diktatörlüğünü kurmalıdır.»

Komünizm sâydan başka daha diğer bazı esaslar da almıştır ki onları da kısaca söyliyelim:

Menkul ve menkul olmıyan bütün servet umumundur; mülkiyet hakkı yoktur, hiç bir kimsenin bir habbe serveti olmıyacak; altın para, gümüş para vesair her türlü nakit yoktur; umumî serveti hükûmet idare edecek, cemiyette kadın, erkek, yetişmiş çocuk olsun her ferd iş bölümünde kendine göre verilecek işi yapmakla mükelleftir ve ayni mikdarda karşılık alacaklardır ki ihtiyaçlarından fazla olmaz, fazla istihsalle büyük dünya ihtilâli için stoklar ve materyeller hazırlanacaktır.

Bunlar iktısatça olan esaslardır. Bir de içtimî esaslar vardır ki onları da kısaca söyliyelim: Aile ve nikâh yoktur. Erkek ve dişi! Herkes istediği müddetçe istediğile yaşıyabilir. Analık, babalık, evlâtlık yoktur. Çocuklar hükûmetindir. Umumundur. Haseb neseb; soy sop yoktur. Çocuk valdeye izafet edilir.

(Bunun içindir ki çocuğunu hükûmete teslim eden her valdeye mükâfat verilir. Böyle çocuklar için Rusyada binlerce çocuk yuvaları açılmıştır. Herhangi milletten ve herhangi ırktan olursa olsun buralarda çocuklar Moskof mürebbiyeler elile ve Rus kültürü ile büyütülür ve Rus yetiştirilirler. Hattâ 1922 senesinde Rusyada kıtlıktan iki milyon kadar Türk halk aç kalmıştı. Bir ara bunlardan bir buçuk milyon kadarı Türkiyeye hicret için müsaade istedi ve o vakitki Rusya hükûmeti evvelâ bunu mülâyim karşıladı, lâkin sonradan mevkii kuvvetlendikten sonra reddetti. Bu Türk halkın çoğu kıtlıktan aç kalıp helâk oldularsa da geriye kalan veya aç kalan 150.000 kadar Türk çocuğunu Ruslar toplayıp bu nevi çocuk yuvalarında büyütüp sözde helâktan kurtardılar.) Gelelim yine umumî kaidelere:

Milliyet yoktur, milliyet fikrini telkin eden millî tarih ve millî coğrafya gibi şeyler yasaktır. (Dünyada işçi sınıfları arasına nifak sokuyor diye milliyeti bu suretle yasak ederler.)

Komünizmde din yoktur, insanların vicdanını istismar eden papaslık ve kilise

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA

reddedilmiştir. İman, insaniyeti kurtaracağını zuum ettikleri komünizm akidesindedir.

(Filhakika komünizmi kuran iktısatçı filosofların ekserisi museviliğe mensuptur ve bunlardan bundan başka bir zihniyet beklenemez. Şunu da söyliyelim ki: Rusyada dinin hükümsüzlüğüne karar verildiği vakit Lenin demiştir ki: «İnkılâp yapan bir cemiyette kaldırılan bir manevî müessese yerine diğer bir yenisi konmazsa inkılâp payidar olmaz. Binaenaleyh din yerine komünizm akidesini Rus gençlerine aşılıyacağız.)

Ahlâk ve vicdan realisttir. Cemiyetin maneviyatı fertlerin menfaatine uymıyan duygularla değil, belki hakikî ve maddi esaslara göre telkin edilir.

(Komünizmin sakat taraflarını söz sırası geldikçe söyliyeceğiz, demiştik. Bu ahlâk telâkkilerini de anlatalım: İnsan yalnız maddî, aliyet ve teknik yükselme ile mi tekemmül eder? İnsanlar yaradılışta haiz oldukları ruhî ve manevî melekelerile ve bu melekeleri inkişaf ettirmek ve yükseltmek iledir ki insan olmıya liyakat kazanırlar. Bunlara kıymet verilmezse insaniyet hayvanlığa döner. Komünizmin güttüğü bu materyalizm yani maddiyecilikte bir sakat taraftır.)

Cemiyet umumî şuur ve vicdana değil de sınıf teşkilâtına (yani proleter sınıfı) ve teknik usullere istinad etti.

(Bizde de buna cemiyeti realist esaslar üzerine kurmak adını takan gençlerimiz vardır ki bu telâkki bir cemiyette, tabiî hurafeler hariç, imanı, vicdanı teessüs etmiş ahlâk ve iyi an'aneleri ve hattâ ahlâk ve fazilet telâkkilerini bir tarafa atmayı da tazammun edebilir. Tarih bize birçok misallerle gösteriyor ki böyle umumî menfaati koruyan yüksek ve manevî müesseseleri ihmal eden ve yıkan milletler ve kezalik mevcudiyetlerini sırf maddiyat üzerine kuran kahep tereddiye. soysuzlaşmıya ve çürümiye başladılar ve sonunda da mahvulduular. Ne yazık ki ilim âlemimizin iftihar etmeğe değer bazı yeni yetişmiş organları ve bazı müstakbel gençlerimiz bu yanlış yola sapmıyorlar ki komünizmin bir sakat tarafı budur.)

Gelelim yine komünizmin kaidelerine: İdarede amele diktatörlüğü esastır. Bütün halk bir işçi kütlesidir ve seçtikleri vekillerile ve ancak komünizm esaslarına göre kendilerini idare ederler. Amele diktatörlüğü mutlak hâkimdir ve bütün (proleter) yani işçi vekillerinin ve teşkilâtının merciidir, komünizmin tatbikına ve idareye nezaret eder.

Her işçi yani milletten her fert amele vekilleri tarafından kendilerine gösterilen yerde ve işde çalışmıya mecburdur. Muayyen nafaka ve ihtiyaçlarını muayyen olan yerlerden alır ve kendilerine gösterilen evde ikamet eder.

İşlerin, fabrikaların ekim, biçimin tanzimi, vazifelerin işçilere tevzii, erzakın ihtiyaçlara göre dağılması, umumî hizmetlerin ifası işçilerce seçilen vekillere ve bunlar tarafından yapılan teşkilât ve tayin edilen mütehassıs heyet veya memurlar marifetile yapılır. Memlekette alım satım, ekim biçim hep müşterek ve umumîdir; yani hükûmet elile ve onun sevk ve idaresiledir ki şimdi bu kaideleri anlatırken Rusyadaki iktisadî devletçiliğin esasını da kısaca söylemiş oluyoruz. Biraz sonra bunun teferruatını ve tekniğini de anlatacağız.

Burada görüyoruz ki böyle bir cemiyet keenne bir arı kovanı veya bir karınca yuvası gibi bir hayvan cemiyeti şeklindedir. Orada kadınlık, erkeklik, aile, din, milliyet, ahlâk ve fazilet, para, mülkiyet gibi mefhumlardan eser yoktur, yalnız her şeye esas olan iş ve işçi sınıfı vardır. Bir teviye, muayyen ve mutedil çalışmak, ona mukabil yiyip içmek ve imkân olursa hoşça vakit geçirmek. Lâkin bu cemiyet gayesiz mi, böyle hayattan bir bıkkınlık duymazlar mı bunlar? Hâşâ! İftira etmiyelim. Bunlar kendilerince büyük bir gaye güderler. O da: Bütün dünyayı bu tarif ettiğimiz kılığa komak için çalışmak veya kendi ifadelerince dünya inkılâbını meydana getirmektir ki işçiyi sermayedarın ve burjuvanın istismarından kurtarmak demektir. Bu, meselenin dış yüzüdür.

Burada dikkat edilecek bir nokta vardır. Bu fikir kendiliğinden ve işlerin gelişile mi doğdu? Yoksa bu dünya ihtilâli fikrini kimler ortaya attı? Niçin attı? Sırf insanî bir fikirle mi böyle bir mesele çıkardılar? Asırlardanberi. senelerdenberi bunun teşkilâtını kimler idare ediyor? Bunun için milyonlarla sermaye nereden geliyor? Bunlar çok önemli sorulardır. Bunlar bilinmiyince doğru bir hüküm verilemez. Fırsat olursa ilerde bunlar için birkaç söz söyliyeceğiz.

Şimdi söz sırası gelmişken Rusyaya idare usulü bakımından bir göz gezdirelim, biraz yukarıda komünist idarede «Amele diktatörlüğü esastır» demiştik. Bununla beraber son senelerde Rusyada bir konstitüsyon yani teşkilâtı esasiye kanunu yapıldı. Malûmdur ki esas teşkilât kanunu dediğimiz ana yasa devlet kuvvetlerinin ve devletle vatandaşların birbirine karşı vazife, hukuk ve salâhiyetlerini gösteren bir temel kanunudur ve bir (assemblée constituante) denilen ve bu iş için toplanan fevkalâde bir millî kamutay marifetile kabul ve tasdik olunur. Hiçbir makamın veya meclisin müdahalesile değişemez. Böyle bir kanunda vatandaşların hukuku, âmme hukuku, yani vicdan hürriyeti, söz hürriyeti, matbuat hürriyeti, fikir hürriyeti, toplanma hürriyeti, mülkiyet hakkı vesair bu gibi haklar teyid ve halkın işini görmek için halk lehine kurulan hükûmetin nasıl teşekkül edeceği ve nasıl vazife göreceği tasrih edilir. Rusya ana yasasını ele alırsak burada başlıca teşkilât işinin ve bazı teferruatın nazarı itibare alınıp vatandaşlara ait bir çok hakların mevcut olmadığını görürüz. Çünkü bu tabiî hakların birçoğunu komünizm kabul etmez. Ne fikir hürriyetini, ne

İranda Türk Şairleri

Mehmet Ali Saib Tebrizli

Yazan: M. Sadık ARAN

Aslen Tebriz Türklerin 1011 hicri tarihinde Tebrizde dünya gelmiştir. Zamanının ilim ve terbiyeni almış; arapça ve farsçayı da ana olan Türkçe gibi konuşur ve yazarı Yetmiş yıl yaşamış, Arabistanı, Hindistanı, İranı, Türkiyeyi gezmiş, asilim adamları, şairleri ve hekim sultanları ve vezirleri ve siyaset adalariyle tanışmış ve daima mektuplmıştır. 1081 hicrî tarihinde vefat emiştir. [Saib] hakkında Kamusâlâm, Riyazüşşuara, Mir'at-ı Cihanüma ve diğer bir çok meşhur tezkereler mufassal malûmat vermekteder. Şairin Türkçe ve farsça çok değerli şiirleri ve risaleleri vardır. Farsça eseri İstanbulda mükerrer defa basılmıştır. Farsça şiirleri çok mükemmel olduğundan şairin fars edebiyatındaki mevkii büyüktür. Meşhur İngiliz şarkçı âlimi profesör [Edward Brawn] bu şair hakkında şöyle diyor: «Saib Türkistande ve Hindistanda çok takdir kazanmış bir şairdir. Saib, İran Türk şairlerinin en değerlisi sayılmaktadır. Bir gazel onundur:

GAZEL

«Ne ihtiyaç ki saki vere şarap sana»
«Ki öz piyalesini verdi afitap sana»
«Şarabı la'l için dökme abıru zinhar»
«Ki dembedem lebü lâ'lin verir şarap sa
«Kuruıma, terli ızarın içinde badei nâb»
«Ki, gül gibi yaraşır çehrei pür âb sana»
«Bu ateşin yüz ile kim tutar senin eteğin
«Helâl eder kanını, tâ yeter kebap sana»
«Senin sahifei hüsnün kelâmı [Sâib] dir»
«Ki dağı aybolur hali intihap sana»

Mehmet Ali

---

vicdan hürriyetini, ne mülkiyet hakkı mümasil bazı hakları nefyü inkâr etmiş. Kaldı ki: Assemblée constituante yani bir yük millet meclisi tarafından yapılabilen fevkalâde zaruretlerde ancak o vasıta ile değiştirilebilen bu kanun Rusyada Sovyet rahhaslarından mürekkep mutad ve sebir kongrede kabul edilmiştir. Böylece komünizmde fertlerin tabiî hukukundan birinin menedilmesi ve böyle olduğu halde dünya inkılâbından ve proleter sınıfın kurtarılmasından dem vurulması bir tezad teşkil eder ki sakat yerin biri de budur.

Gelecek makalemizde Rusya taksimat iktısadî vaziyetinden ve iktısadî devletçilik mekanizmasının nasıl işlediğinden bahsedeceğiz.

Nebil BUHARALI

MÜHİM BİR DERGİ

Yazan: A.TSIZ

İrkiyenin birçok şehirlerinde çıkarıl- olan türlü türlü dergiler arasında kete faydalı olanları, başlarında ciddî ılım adamı bulunanlarıdır. Kâğıt israı, değersiz yazılar neşrinden başka bir aramıyan dergiler yanında, hakikî evazuu ile çalışarak ortaya pek ciddî koyan bu dergiler, Türkiyenin ilim le (1) mühim bir yer tutacaklardır.

diye kadar Fevziye Abdullahın, taze, mistik şahsiyetinin idaresinde çıkolan «Ülkü» mecmuası bunlardan bi-Değerli bir edebiyat öğretmeni olan Abdullah kendi mütevazı şahsiyetini sürmeden mecmuayı pek iyi idare her zaman için aranacak telif ve termakaleler Ülküyü bir türkiyat hazinesi getiriyordu. Fevziye Abdullah dergişından çekildikten sonra Ülkü bu vasbetti.

sta çıkmakta olan «Doğuş» da bize i edebiyat ve halk bilgisi malzemesi bir dergiydi. Mahallî incelemeleriyle çeken ve Kars Lisesinde Türkçe öğolan Fahrettin Çelik bu derginin ruteşkil ediyordu. Fahrettin Çelik çekilsonra mecmua çıkmaz oldu.

ta Halkevinin çıkarmakta olduğu İstanbulda Türkçe öğretmeni olan Hikrhan Dağlıoğlu tarafından idare edilve Isparta vilâyetinin tarih, coğrafya, at ve halkıyatına ait zengin makaleleri etmektedir.

nihayet İstanbulda Eminönü Halkeçıkarmakta oldu «Halk Bilgisi Haberde âdeta bir halkiyat hazinesi sayılacak elerini muntazaman neşretmek bakı- hiç şüphesiz en başta gelmekte ve da, resmî sıfatı ne olursa olsun, hakiki i bir edebiyatçı olan Mehmet Halit dare etmektedir.

n burada bahis mevzuu etmek istegi ise bunların hiçbiri değildir. Buense hiç dikkati celbetmiyen, halmühim millî ve mahallî neşriyat a olan Konya Halkevi mecmuasınsetmek istiyorum. Adı «Konya» olan kendi köşesinde sessizce çalışan, Koman tarafından idare edilen rgi, ilk sayılarının kötü baskı ile çıkasına rağmen pek mühimdir. Konya hanesi müdürü olan Mes'ud Koman kadar 36 sayısı çıkmış olan bu dergi ileket ilmine hizmet etmiştir.

ık «Konya» dergisinin ilk sayısı 1936 e çıkmıştır. İlk 13 sayısı muntazam çıktıktan sonra biraz aksaklık geçir-14—15, 16—17, 18—19, 20—21, 22—23, 26—27, 28—29 uncu sayıları ikişer ikişer tek nüsha halinde çıkmıştır. Fakat bu sayılardan sonra mecmua birdenbire mükemmelleşmiş; 30, 31, 32, 33, 34, 35 ve 36 ncı sayılar yalnız içindeki yazılar bakımından değil, baskı bakımından da iyi ve güzel bir şekilde çıkmıştır. Bilhassa bu son sayılarda eski harflerle basılmış birçok metinlerin bulunması Konya dergisi için bir muvaffakıyettir. Yine ilk sayılarından başlıyarak her nüshada kaymak kâğıt üzerine Konya âbidelerinden birçoklarının fotograflarının basılmış olması da Mes'ud Komanın ciddî mesaisini ispat eder.

Derginin içindekilere gelince, bunların içinde en mühimleri şunlardır:

1 — «Aksarâyî» nin merhum Hasan Fehmi Turgal tarafından Türkçeye çevrilen tezkeresi, yani Selçuk tarihi.

2 — «Şikârî» tarihi.

3 — Konyanın, Hititler çağından başlıyarak en eski tarihi hakkında Fikret Baştak tarafından yazılan makaleler silsilesi.

4 — Merhum Hasan Fehmi Turgalın «İbn-i Bibi» den yaptığı tercümeler.

5 — Mes'ud Komanın «Konya çevresinde Oğuzlara ait köyler» için yazdığı makale.

6 — Yine Hasan Fehmi Turgalın «Zafernâme» den tercüme ettiği «Temürün Anadoludaki hareketleri» ne ait bölümler.

7 — Yine Hasan Fehmi Turgalın «Müneccimbaşı» dan yaptığı muhtelif tercümeler.

8 — Ferit Uğurun yeni bir «Tevârîh-i Âl-i Karaman» hakkındaki yazısı.

9 — Eski Anadolunun dinî tarihi hakkında «Azer» in makale serisi.

10 — «Naci Fikret Baştak» tarafından meşhur «Eflâkî» tezkeresinden yapılan tercümeler.

11 — Mes'ud Koman ve Ferit Uğur tarafından yazılan «Celâleddin Karatay» hakkındaki makale (Bu makalenin sonundaki bibliyografya gayet mühimdir; çünkü Mes'ud Koman ilim dünyasınca tamamen meçhul olup kendisi tarafından Konyada bulunup satın alınan tek nüshalı yazmalardan pek kısa olarak bahsetmektedir).

Bunlardan başka Konyalı bilgin Abdülkadir (İstanbulda Evkaf Müzesi Müdürü), Doktor Süheyl Ünver, Mes'ud Koman, Ferit Uğur ve diğerleri tarafından yazılan birçok küçük not ve makaleler içinde de mühimleri ve değerlileri pek çoktur. Meselâ 13 üncü asır Anadolu Türk şairlerinden olan Hoca Dehhâninin asıl adının Mehmed olduğunu, Tarsusun Dehan köyünden çıktığını, henüz ele geçmemiş olan Selçuk tarihinin adının «Vekayi-ül-Ezmân min Sehâm id-Dehân» olduğunu Mes'ud Komanın bir makalesinden öğreniyoruz. Mes'ud Koman bunu ispat ederken geçen yıl ele geçirdiği yegâne nüshalı yazmadan «Tezkiret ül-İber vel-Asâr fi bahs il-Ümem vel-Emsâr» a istinad etmektedir ki 765 (=1364) yılında İbrahim oğlu Şerif tarafından arapça yazılan bu eser pek mühimdir.

★

Birçok şehir ve kasabalarımızda çıkan dergi ve gazetelerde tarih, edebiyat, etnografya ve halkıyat bakımından pek mühim yazıların çıktığını görüyoruz. Hattâ bazan hiç umulmadık bir gazetede, yalnız bir defaya mahsus olmak üzere, böyle bir yazının çıktığı da oluyor. Yazık ki kötü baskı ile ve tanınmamış gazetelerde çıkan bu yazılar unutulup gidiyor ve onlardan edilen istifade az oluyor. Konya dergisi gibi ciddî ve tanınmış bir dergide çıkan yazıların büsbütün unutulmasına imkân yoksa da bunların daha iyi basımla, daha umumî olarak istifadeye arzedilmesi memleket hesabına daha iyi olurdu.

Bugün kâğıt buhranı dolayısile birçok dergiler çıkamıyor. Maalesef bunlar arasında en faydalı olanlar da bulunuyor. Acaba Halkevlerinin merkezî idaresi nerdeyse, o [illegible] kez kendi kırk kadar mecmuasının şimdiye kadar yaptığı neşriyattan türkiyat ilmi bakımından değerli olanlarını tasnif ettirip hususta liflerinin ilâve ve düzeltmeleri halinde yeniden bastıramaz mı? Bu neşriyat hem unutulmaktan kurtarmak çalışmak istiyenler toplu bir [illegible] anarken, hem de Halkevleri ortaya müşkülü vermeyarak kendi lehine propaganda yapmış olurdu. Kâğıt buhranı dolayısile şimdilik buna imkân yoksa, hiç olmazsa makalelerin tasnifi ve düzeltilmesi işi bitirilerek neşre hazır bir halde bulundurulamaz mı? Günün buhranları çalışmalara engel olmamalıdır. Yoksa hiçbir ciddî iş yapmağa imkân kalmaz. ATSIZ

---

(1) Burada «ilim» derken, tabiî, «Türk ilmi» ni yani «türkiyat» ı kasdediyorum.

Kadınlık Sütunu :

Türkçülük ve kadınlarımız

Yazan : S. HORASANLI

Çınaraltı'nın 10 İkincikânun 1942 tarihli nüshasında Orhan Seyfi Orhon (Yaratıcı Fikir) başlığı altındaki yazısında, büyük Türkçü Ziya Gökalp'tan bahsederek, Türk inkılâbının ana çizgilerinden her birinin onun dilekleri arasında bulunabileceğine işaret ediyor, ve «Kadın meselesi mi? İşte onun fikri» diyerek bize şu satırları sunuyordu:

«Ailedir bu milletin, bu devletin esası;
Kadın tamam olmadıkça eksik kalır bu hayat
Nikâh, talak, miras; bu üç şeyde gerek müsavat
Bir kız irste yarım erkek, izdivaçta dörtte bir
Bulundukça ne aile, ne memleket yükselir.»

Ziya Gökalpın kadın hakkındaki fikirleri bu satırlarda pek aşikâr! Onu her hususta erkeğine bir denk olarak görmek istiyor, ve[illegible] feler h[illegible]illetin esasını ailede ararken kadının [illegible]ndaki pek mühim olan rolüne işaret [illegible]lâk ve [illegible]let telâkk[illegible]mun edebilir[illegible]ndan eski Türklerin aile haya[illegible] gösteriyor ki bö[illegible]ümtaz mevkii ve daha sonra [illegible]yan yüksek ve [illegible]eler, ayrıca bir bahis mevzuu [illegible]eden ve yıkan [illegible]ben bilhassa bu fikir üzerinde diyetlerini sırf [illegible]: sadece, Çınaraltı'nda, Ziya [illegible]hep tere[illegible]aslarını okuyan Türk kadınının, büyük inkılâbımızda olduğu gibi, bugünkü Türkçülük cereyanı içinde de kendisine düşen hisseyi hatırlamasını istiyorum.

Büyük Türkçü, kadını, içtimaî hayatımızda haklı olduğu mevkiinde görmek istiyor. Ben de bugün onu, harpte, sulhte, fabrikada, üniversitede, her sahada olduğu gibi, bu haklı davamızda da yanı başımızda görmek istiyorum.

Her ideal münevver bir kütle tarafından beslenir ve bir milletin ruhunu kavraması, içtimaî bir dava olabilmesi için de her ferdin kafasında bir mesele şeklinde tecelli etmesi lâzımdır. Türkçülük, âdet ve an'anelerimizi, sanatımızı, zevkimizi ve hissimizi bulma, yükseltme ve yaratma ise, bu günkü münevver türk kadını, bu sahadaki araştırmaları ve buluşlarını her günkü hayatımıza teşmil ile davamızın pek büyük bir kısmını halletmiş olacaktır. Fakat biraz evvel dediğimiz gibi, İşle[illegible]nle hiç bir ideale malik olmazimi, vazifele[illegible] için en hayatî bir mescleden tiyaçlara gör[illegible], her günkü hayatının dar çerçevesi içinde yaşıyan münevver türk kadınını kafasında bir sualin uyanması, hayatına bir istikamet verme arzusu, bir ideal aşkının tahakkukudur. O bu aradığını damarlarındaki kanda bulacak, tarihini tanıdıkca sevecek, onda kendisine has adet ve zevklerini keşfederek yarına daha yeni, daha zengin ve ırkına daha lâyık bir veçhe ile doğacaktır.

Bugün hakikaten zeki ve kültürlü kadınlarımız çoktur. Çaylarda, toplantılarda, tahsillerinin derecesine göre, bildikleri lisanlar sayesinde, Fransız, Alman, İngiliz şairlerinden feylesoflarından bahsediyor, onlardan mısralar zikrediyorlar. Bunlar çok güzel ve her sahada olduğu gibi edebiyat sahasında da şüphesiz ki garbi tanımamız lâzımdır; yalnız gönül istiyor ki onları tanımağa gösterdikleri kabiliyeti bir az da kendi kendilerini tanımağa göstersinler.

O vakit güzel dudaklarından ahenkdar lisanımızdan da mısralar dökülecek; dumanlı dağların hüznünü taşıyan musikimiz burın yoğurduğu ruhlarda daha derinle[illegible] millî oyunlarımızda bugünkü güneşte[illegible]mış sporcu vücutlerde daha hayatî bir [illegible]na taşıyacaktır.

Tenlerini süsliyen renklerin ahe[illegible] Avrupanın kurduğu estetik kanunlarında[illegible]ğil, ninelerinin işlediği yağlıkların köşele[illegible] de, cami duvarlarını süsliyen çiniler[illegible] eski minyatürlerimizde bulacaklard[illegible]den bir ailenin servetini teşkil ede[illegible]se[illegible]şahsın zevki seliminin tercümanı o[illegible]ları yine Türk kadını evinde ve te[illegible]şında yaratırdı. Bu gün münevver [illegible]ial[illegible]dınını bu davamızda da yanı b[illegible]ku[illegible]mek istiyorum derken, onu böy[illegible] sahasında, Avrupa medeniyetini [illegible]beraber kendi harsine sadık, yarının daha şuurlu bir tarzda ve bir ideal[illegible] cehhez olarak yetiştirirken görüyoru[illegible]

S. HORASAN[illegible]

Yeni yol

- I -

Çıktık yeniden doğmak, yaşamak savaşına
Açıl... ey, asırların küf kokulu dosyası.
Yüz sürelim Cengizin tozlu mezar taşına,
Dirilsin «Mete» lerin öksüz kalmış Asyası.

Ey! Hatırası burcu burcu kokan şanlı dün
Ruhumuz alev alsın, sesini bir duyur da.
Gündelik sevgilerden silkinerek büsbütün,
Koşacağız, bir iman, bir aşkla bu uğurda.

- II -

Ey sayfaları rengin parıltılarla dolu
Tarihim: Gözümü aç.. kalksın aradaki sır.
Ey nankör ruhumuzu emziren Anadolu,
Sen mi fakirsin, bizim kalblerimiz mi kısır?.

Hercai arzuların yeter koştuk peşinden,
Ey.. mübarek anamız sana yöneliyoruz.
Ruhlarımız bir nebze tutuşsun ateşinden,
Bir tek dalga halinde dizine geliyoruz.

- III -

Çıktık yeniden doğmak, yaşamak savaşına
Koşunuz arkadaşlar... «yarın» bekliyor bizi.
«Türk» diye sayıklıyan vatanın her taşına
«İşte biz geldik» diye sunalım kendimizi.

Melez inanışların gelecek artık sonu,
Türk ruhu, Türk süsüyle bezenecek yurdum.
Mutlu bir atılışla yıkıp Ergenekon'u
İzine koşacağız.. seslensen Bozkurdumuz.

Orhan ASENA

fa Çokay

n : S. A.

savaşçılarından ve davası uğrunda seneler-erde kalemile de çalı- ı Mustafa Almanyada, ın esirlere ait millî iş- ölmüştür. Türk ülkü- sevdikleri yurtlarından birer birer aramızdan ideal duygusu taşıyan- hazin bir matem teşkil

Kazak boylarından aileye mensup bulunan stafa lise tahsilini Tür- ve siyaset merkezi olan rında bitirdikten sonra nın merkezi (Petrograd) ukuk Fakültesinden dip- ymetli bir Türk münev- ni senedenberi Avrupada iddetçe gerek yabancı ve basınında çıkan yazıların- asını bir kül halinde mü- tle müdafaa etmiştir.

a Özbek şivesile neşret- ürkistan» dergisinde Tür- ını terviç ve müdafaa etti- a Türkiye olduğu halde n Türk dünyasının mese- sgul bulunmuş ve yaban- ki menfî propagandalara elerindeki derin vukufile ıiştir. Hele Türkiye hakkın- Rusların, Fransız matbuatı- rakip ve hasım gazetele- arına derhal cevaplar, red- mış; Türkiyeyi müdafaa ve nda yorulmaz ve yılmaz t sıfatını taşımıştır.

cümleden «Baş Türkistan» ın 57 nci sayısında, Türki- neşriyatta bulunan Fran- is Partout» gazetesine ver- şöyle demişti: «... Türki- yabancı tesiri altında değil- meşru siyaseti, kendi top- e millî menfaatlerini koru- uftur. Türkiye hakkındaki kâhinlerinin işaret ettikleri [!] - farzı muhal - tahakkuk unun mesuliyeti, Türkiye elde etmek için kervan de- yolda dizili ve sıra bekliyen

Lâle

Eylûlde melûl oldu gönül soldu da lâle,
Lâleyken emel ermedi bahçemde kemale,
Gelmez bu elem, neyliyelim, fazla suale,
Bir haile ömrüm ki alınmaz bile kaale.

Hülya bizi rameyliyebilmiş ki muhale
Bir kâküle meyletti gönül geldi bu hale,
Sevda denilir düştüğümüz gizli melâle,
Bir haile ömrüm ki alınmaz bile kaale.

Bülbül edemez belki de şair gibi nale,
Yıllar eriyor ağladığım gülle zevale,
Son darbeyi vursaydı ecel bari mecale,
Bir haile ömrüm ki alınmaz bile kaale.

Edip AYEL

garp medeniyeti devletlerinin üzerine düşecektir..» Bundan başka (Sevr) muahedesinin Türkiye hakkındaki menfî hükümlerini değiştirmek için 1922 mayıs ayında Azerbaycan, Kazan ili mümessillerile birlikte Türkistanlılar adına da Mustafa Çokay Avrupa devletlerine o cümleden Fransa hükûmetine resmî bir mémorandum vermişlerdir. Bu müracaati bizzat Mustafa Çokay ve Ayas İshak bey Fransız hükûmetine tevdi etmiştir.

Bu münasebetle birinci Cihan Harbinden sonra Türkistanda cereyan eden tarihî hâdiselere kısaca bir göz atmak faydalı olur:

Türkistanda (1917) Rusya inkılâbından sonra başlıyan millî kurtuluş hareketi başçılarından şehit (Münevver Kari' - Hafız) Hokend'de Türkistan muhtariyetini ve millî şûrayı tam bir yokluk ve mahrumiyet içinde ilân etmişti. İstiklâl mefkûresinin ilk basamağı olan bu muhtariyet ve millî meclis her ne kadar devam ve baka bulmadıysa da, onun uğrunda çok temiz Türk kanları döküldüğünden ve birçok Türk münevverleri canlarını verdiğinden bu sayede Türkistanda 28 yıl evvel millî kurtuluş mücadelesinin temel ve esası kurulmuştur. Bu ülkü uğrunda savaşan bir nesil yetişmiştir.

Merhum Çokay oğlu Mustafa Türkistan millî kurtuluş davasının hariçteki müdafaacısı ve uyanık bir Türk mücahidiydi. Kendisile şahsan az tanışmış olmakla beraber, neşriyat ve yazılarile aramızda «Millî cephe birliği» konusu çevresinde epey münakaşalar olmuştur. Fakat, bu yazışmalar nezahet, samimiyet ve nezaket çerçevesi içinde vuku bulmuştur. Benim Finlandiyada neşrettiğim «Yeni Turan» gazetesindeki «Millî cephe birliği» yazılarıma, evvelâ kültür birliği şeklinde olması mealinde cevap verdiyse de bir kaç makale teatisinden sonra aynen bu fikri kabul etmiş ve «.. Evet biz her şeyde ve her hususta birleşmeliyiz..» demişti.

Bu ülkü erinin hatırasını anarken, bütün ülkü erlerine baş sağlığı vermeği de vazife sayarım. Türkün başı sağ olsun!

S. A.

Sahibi ve Neşriyat Müdürü:
ORHAN SEYFİ ORHON

Basıldığı yer: Cumhuriyet Matbaası - İstanbul